

Saksnummer	Utvalg	Møtedato
	Formannskapet	24.11.2016
	Bystyret	08.12.2016

Årsbudsjett 2017, økonomiplan 2017-2020

Rådmannens forslag til innstilling

1. Rådmannens forslag til drifts- og investeringsbudsjett for 2017-2020 vedtas slik det framgår av trykt budsjettdokument. Økonomiplanen danner rammer for kommunens økonomiske disponering i perioden. Dette medfører at nye prosjekter ikke kan igangsettes før konkret finansiering foreligger. Tiltak utover årsbudsjett skal som hovedregel kun vedtas i forbindelse med rullering av økonomiplanen.

2. Det settes følgende driftsramme for budsjett i perioden:

	Budsjett	Budsjett	Budsjett	Budsjett
	2017	2018	2019	2020
Administrasjon				
Utgifter	130 056 700	125 856 600	121 156 600	115 756 600
Inntekter	-21 875 900	-21 275 900	-21 275 900	-21 195 900
Netto	108 180 800	104 580 700	99 880 700	94 560 700
Økonomi og Finans				
Utgifter	63 322 800	61 972 800	61 534 100	59 395 300
Inntekter	-14 860 700	-14 740 700	-14 754 900	-14 327 200
Netto	48 462 100	47 232 100	46 779 200	45 068 100
Næring og utvikling				
Utgifter	40 362 500	40 420 000	33 745 600	25 209 300
Inntekter	-16 810 100	-16 739 900	-12 315 700	-5 491 700
Netto	23 552 400	23 680 100	21 429 900	19 717 600
Oppvekst- og kulturavdelingen				
Utgifter	1 453 722 100	1 468 078 500	1 472 499 800	1 481 626 800
Inntekter	-320 696 100	-323 964 200	-325 937 200	-325 944 300
Netto	1 133 026 000	1 144 114 300	1 146 562 600	1 155 682 500

Helse- og omsorgsavdelingen				
Utgifter	1 355 572 700	1 369 484 500	1 395 072 000	1 418 120 400
Inntekter	-357 231 800	-362 909 700	-362 977 200	-369 003 500
Netto	998 340 900	1 006 574 800	1 032 094 800	1 049 116 900
Kommunale eiendommer				
Utgifter	150 457 100	147 057 100	143 857 100	142 357 300
Inntekter	-30 522 200	-28 722 200	-28 722 200	-27 222 400
Netto	119 934 900	118 334 900	115 134 900	115 134 900
Teknisk avdeling				
Utgifter	371 779 700	369 256 700	375 645 700	384 554 700
Inntekter	-299 314 400	-299 314 400	-299 314 400	-304 961 400
Netto	72 465 300	69 942 300	76 331 300	79 593 300
Rammeområde 8				
Utgifter	623 599 100	654 759 600	696 643 900	732 203 700
Inntekter	-3 127 561 500	-3 169 218 800	-3 234 857 300	-3 291 077 700
Netto	-2 503 962 400	-2 514 459 200	-2 538 213 400	-2 558 874 000
Sum utgifter	4 188 872 700	4 236 885 800	4 300 154 800	4 359 224 100
Sum inntekter	-4 188 872 700	-4 236 885 800	-4 300 154 800	-4 359 224 100
Netto	0	0	0	0

- Rådmannen delegerer budsjettmyndighet ihht ovennevnte tabell.
- Disponering av nye inntekter eller regulering mellom ovennevnte områder skal fremlegges i tertialrapporter.
- Rådmannen får myndighet til å fordele fellesmidler og avsetninger som inngår i rammeområde 8.

3. Investeringsplan vedtas slik det framgår av kapittel 6 i Rådmannens budsjettforslag. Dette gir følgende låneopptak i perioden:

Investeringsplan 2017-2020	2017	2018	2019	2020
Øvrige lån	540 951	713 177	561 901	420 510
Vann og avløp	134 000	109 000	111 500	99 000
Startlån	100 000	100 000	100 000	100 000
Sum	774 951	922 177	773 401	619 510

4. Det benyttes inntil 12,5 mill kr av kommunens premiefond i BKP til dekning av pensjonspremie i 2017.

5. Betalingssatser for kommunale tjenester endres slik det framgår av vedlegg 3 i Rådmannens budsjettforslag.

6. For eiendomsskatteåret 2017 vedtas følgende:

Eiendomsskatt skrives ut på alle faste eiendommer i Bodø kommune, jf. eiendomsskatteloven (esktl.) § 3 bokstav a).

Alminnelig skattesats settes til 4,9 promille, jf. esktl. § 10 og § 11 første ledd.

Eiendomsskattegrunlaget fastsettes etter esktl. § 8 A-2, jf esktl. § 8 A-3 (4).

Bystyret fastsetter et bunnfradrag på kr 300 000 for alle selvstendige boenheter i faste eiendommer som ikke benyttes i næringsvirksomhet, jf. esktl. § 11 annet ledd.

Som selvstendig boligenhet som har krav på bunnfradrag anses:

1. Bolig som er godkjent av plan- og bygningsmyndighetene som selvstendig boenhet etter gjeldende regelverk på godkjenningstidspunktet.
2. Alle fritidsboliger.
3. Hver enkelt leilighet i eiendommer som er organisert som boligsameier eller boligselskap.
4. Eiendommer som er registrert med flere boenheter i matrikkelen, for eksempel tomannsboliger, rekkehus og seksjonerte eiendommer.
5. Boliger som:
  - a) er fysisk adskilt fra øvrig boareal i eksisterende bolig,
  - b) er godkjent til varig opphold,
  - c) har egen separat inngang fra ytre rom, og
  - d) har alle hovedfunksjoner (stue, kjøkken, soverom (soveplass), bad og wc) for en bolig.

For eiendomsskatteåret 2017 vedtar bystyret at eiendommer angitt i vedlagte liste fritas for eiendomsskatt, jf. esktl. § 7. Listen omfatter nærmere angitte eiendommer eid av stiftelser og institusjoner med allmennyttig, ikke-kommersielt formål, jf. esktl. § 7 bokstav a., og nærmere angitte bygninger av historisk verdi, jf. esktl. § 7 bokstav b.

Eiendomsskatten skal i 2017 betales i fire terminer, jf. esktl. § 25.

Orientering:

Ved endring i eiendomsskatteoven 17. juni 2016 ble det tilføyd en ny bokstav e) i esktl. § 7 som åpner for helt eller delvis fritak for eiendomsskatt for fritidsboliger. Endringen trer i kraft fra 1. januar 2017.

7. Det skal legges til grunn samme vintervedlikeholdsstandard for veiene som tidligere år.

Budsjettet for vinterdrift er vurdert ut ifra følgende forutsetninger:

- Gater og veier som er åpen for alminnelig ferdsel, skal være farbar for bilister som er normalt utstyrt for vinterkjøring.
- Ved snøfall om natten skal veiene og fortau normalt være gjennombrøytet før morgentrafikken setter inn.
- Skole- og g/s-veier skal normalt være ryddet før kl. 07.00.

8. Drift og vedlikehold av parker og friområder gjennomføres på samme nivå som i 2016.

Sentrumsnære parker og byrom prioriteres og skal holdes i tilfredsstillende og akseptabel stand.

9. Bemanningsnormen i barnehagesektoren beregnes ut fra gjennomsnitt.

10. Foreldrebetaling i barnehagen opprettholdes på maksimalpris. Dette innebærer en økning fra 2580 kr i måneden til 2730 kr i måneden for heltidsplass.

11. Det innføres månedlige tellinger av barn i barnehager i Bodø kommune.

12. Gjennom tertial 2 -2016 ble det gjort følgende vedtak: Lagerbygg Bestemorenga, bystyret godkjenner kjøp av eksisterende bygg på Bestemorenga gnr. 38 B, bnr. 191. Finansiering skjer med omdisponering av midler fra prosjektet Terminalkai Sør (byggemodning) i forbindelse med utarbeidelse av økonomiplan 2017-2020. Det ble opplyst feil gnr. og bnr. i saken. Det riktige gårds og bruksnummer for lagerbygg Bestemorenga skal være gnr. 40, bnr. 641.

13. Leif Jenssons plass. Bystyret bestiller en sak vedrørende Leif Jenssons plass til første bystyre i 2017 hvor det redegjøres for prosjektet og hvor det foreslås en finansieringsløsning.

14. De kommunale avgifter utskrives fra dagens 3 til 4 terminer pr. år.

Sammendrag

Rådmannen legger med dette fram budsjett og økonomiplan for 2017 – 2020. Driftsbudsjett for 2017 er på 4,2 mrd kr og investeringsplan på 0,8 mrd kr; inkl. startlån, lån til vann og avløp og godkjente lånopptak for de kommunale foretakene. Brutto investeringsplanen for hele økonomiplanperioden er på 3,3 mrd kr, av dette er utgjør låneopptaket cirka 3,1 mrd kr.

Bodø kommune har nå god fart i arbeidet med å operasjonalisere og realisere samfunnsplanen som ble vedtatt i 2014, med visjon «Attraktiv hovedstad i nord» og delmålene:

- 1) 70 000 innbyggere innen 2030.
- 2) Byen det er godt å bo i – mangfold, levekår og livskvalitet.
- 3) Bodø – Norges sikkerhets og beredskapshovedstad.

Kommunen er nå godt inne i ny bystyreperiode, og kommuneplanen skal revideres. I første omgang er ny planstrategi vedtatt, og arbeidet med å revidere/lage ny kommuneplan (samfunnsplan og arealplan) skal foregå i 2017-18.

Bodø er en kommune med fortsatt bra vekst i innbyggertall, med de positive ringvirkninger dette gir. Samtidig er det utfordringer knyttet til finansiering av utvikling av tjenestetilbudet som økt innbyggertall krever; blant annet innen oppvekst og kultur og innen helse, omsorg og sosial.

Bodø kommune preges av utvikling og vekst og det er store forventninger om at dette vil fortsette. Forslaget til statsbudsjettet gir ingen rom til nye tiltak. Frie inntekter på 57,7 mill kr er ikke nok til å finansiere pris- og lønnsvekst for 2017.

Rådmannen har gjennom dette budsjettdokumentet prøvd å balansere behov for og ønske om vekst med de harde fakta om at kommunens handlingsrom ikke er tilstrekkelig til å følge opp utviklingen i samme takt. Rådmannen foreslår å styrke barnevernet med 13 mill kr, skole med 12 mill kr, barnehager med 9 mill kr, kultur 6 mill kr (Jektefartmuseum og Stormen), velferdsteknologi 6,5 mill kr, klima- og miljø 4 mill kr, mangfold 1 mill kr, lærlinger 1 mill kr mfl.

Den foreslåtte investeringsplanen er den meste ambisiøse noensinne. Den største satsingen er på skole hvor det er foreslått investering på til sammen 948 mill kr. Det ligger forslag om bygging av 2 nye skoler og rehabilitering av 4 skoler. Innenfor barnehage foreslås det bygging av 3 barnehager på til sammen 77 mill kr. Tidligere vedtak fra boligsosialplan følges opp med bevilgning på 424 mill kr inkludert nytt bygg innenfor helse – og omsorg. Videre foreslås det bevilgning på 280 mill kr til

vei og infrastruktur inkludert parkeringsanlegg, 67 mill kr til kultur og idrett, 29 mill kr til kirke. Rådmannen er bekymret for vedlikeholdsetterslep på kommunale bygg og foreslår en bevilgning på 96 mill kr til dette formål.

Etter forslaget til saldering av økonomiplanen ser handlingsregler slikt ut:

Handlingsregel	Vedtatt nivå	2017	2018	2019	2020
Resultatgrad	1,75 %	0,0 %	-0,1 %	-0,1 %	-0,1 %
Gjeldsgrad	50 %	115,7 %	131,2 %	141,3 %	146,7 %
Fondsgrad	3 %	1,0 %	0,9 %	0,9 %	0,9 %
Finansieringsgrad	2,5-5 %	8,0 %	8,1 %	9,3 %	10,0 %

Negative tall for perioden 2018-2020 for resultatgrad kommer av at det er foreslått bruk av bundne fond på VA-området i henhold til gjeldende regelverk. Korrigert for dette ville resultatgrad vært 0 % i hele perioden. Resultatgrad viser at kommunen bruker alle tilgjengelige midler på dagens drift, og har ikke midler til å møte uforutsette driftsutfordringer.

Kommunens ambisiøse investeringsplan gjenspeiler seg i gjeldsgraden. Gjeldsgraden øker og viser at de fleste kommunale prosjekter finansieres med lånemidler og at større og større grad av frie inntekter må brukes til å betjene rente og avdrag.

Nivået til fondsgrad forverrer seg i 2018 og blir uendret i resten av periode fordi bruttoinntekter vokser i 2018, mens nivået på fondsmidler er uendret. Dette gir lavere prosent i perioden. Finansieringsgrad øker i perioden fordi større og større andel av frie inntekter bindes i rente og avdrag og reduserer handlingsrommet til direkte tjenesteyting.

Rådmannen er bekymret for denne utviklingen, men erkjenner samtidig behov for noe større investeringer i kommende økonomiplan. Samtidig ber rådmannen bystyret om å være forsiktig når nye investeringsprosjekter skal legges inn, og inviterer folkevalgte til en prosess om hvordan investeringsplan for årene 2017-2020 kan tas ned til et lavere nivå.

Tabellen over bærer sterkt preg av utfordringer rådmannen ser for kommunens økonomi i kommende planperioden. Utgiftsnivået er for høyt i forhold til inntektsbasen og i kombinasjon med reduserte statlige overføringer. Rådmannen erkjenner at det vil ta tid å få kommunens økonomi på nivå som er definert gjennom reglene. Det foreslås derfor at et mål i de årlige rulleringer i økonomiplanen bør være at handlingsregler ikke forverres i perioden, men bedres gradvis. Rådmannen understreker derfor at det er meget viktig at eventuelle nytilføringer av midler i kommende økonomiplan brukes til å stabilisere drift til gjeldende ramme og ikke på nye satsingsområder.

Saksopplysninger

I kommende økonomiplan er det foreslått et brutto budsjett på 4,2 mrd kr. Dette er foreslått fordelt ut på sektorene som vist i tabellen under.

	Budsjett	Budsjett	Budsjett	Budsjett
	2017	2018	2019	2020
Administrasjon				
Utgifter	130 056 700	125 856 600	121 156 600	115 756 600
Inntekter	-21 875 900	-21 275 900	-21 275 900	-21 195 900
Netto	108 180 800	104 580 700	99 880 700	94 560 700
Økonomi og Finans				
Utgifter	63 322 800	61 972 800	61 534 100	59 395 300
Inntekter	-14 860 700	-14 740 700	-14 754 900	-14 327 200
Netto	48 462 100	47 232 100	46 779 200	45 068 100
Næring og utvikling				
Utgifter	40 362 500	40 420 000	33 745 600	25 209 300
Inntekter	-16 810 100	-16 739 900	-12 315 700	-5 491 700
Netto	23 552 400	23 680 100	21 429 900	19 717 600
Oppvekst- og kulturavdelingen				
Utgifter	1 453 722 100	1 468 078 500	1 472 499 800	1 481 626 800
Inntekter	-320 696 100	-323 964 200	-325 937 200	-325 944 300
Netto	1 133 026 000	1 144 114 300	1 146 562 600	1 155 682 500
Helse- og omsorgsavdelingen				
Utgifter	1 355 572 700	1 369 484 500	1 395 072 000	1 418 120 400
Inntekter	-357 231 800	-362 909 700	-362 977 200	-369 003 500
Netto	998 340 900	1 006 574 800	1 032 094 800	1 049 116 900
Kommunale eiendommer				
Utgifter	150 457 100	147 057 100	143 857 100	142 357 300
Inntekter	-30 522 200	-28 722 200	-28 722 200	-27 222 400
Netto	119 934 900	118 334 900	115 134 900	115 134 900
Teknisk avdeling				
Utgifter	371 779 700	369 256 700	375 645 700	384 554 700
Inntekter	-299 314 400	-299 314 400	-299 314 400	-304 961 400
Netto	72 465 300	69 942 300	76 331 300	79 593 300
Rammeområde 8				
Utgifter	623 599 100	654 759 600	696 643 900	732 203 700
Inntekter	-3 127 561 500	-3 169 218 800	-3 234 857 300	-3 291 077 700
Netto	-2 503 962 400	-2 514 459 200	-2 538 213 400	-2 558 874 000

Sum utgifter	4 188 872 700	4 236 885 800	4 300 154 800	4 359 224 100
Sum inntekter	-4 188 872 700	-4 236 885 800	-4 300 154 800	-4 359 224 100
Netto	0	0	0	0

Vurderinger

Rådmannens forslag til budsjett ligger innenfor rammer som kan anbefales. Dette vil sikre at Bodø fortsatt kan ha en positiv utvikling og sikre kommunens innbyggere de viktigste tilbud og tjenester i kommende økonomiplanperioden.

Konklusjon og anbefaling

Rådmannen anbefaler bystyret å vedta forslag til økonomiplan 2017-2020 slik det framkommer av trykt vedlegg 1 og forslag til innstilling i denne saken.

Rolf Kåre Jensen
Rådmann

Kornelija Rasic
Kommunaldirektør Økonomi- og
finansavdelingen

Saksbehandler: Jon Erik Anti

Trykte vedlegg:

- 1 Rådmannens forslag til Årsbudsjett 2017 og Økonomiplan 2017-2020
- 2 IRIS - gebyrer og priser 2017
- 3 Fritaksliste for eiendomsskatt 2017

Utrykte vedlegg:

Ingen.

<Vennligst ikke slett noe etter denne linjen>